

Vapaan sivistystyön merkitys arjessa ja elämän muutoksissa

Jyri Manninen

Professori (aikuiskasvatustiede)

Joensuun yliopisto

Prologi

Mitä vapaan sivistystyön opintoihin osallistuminen antaa aikuisille?
Vastaaajina 1800 aikuisopiskelijaa.

Vapaan sivistystyön opintojen merkitys työttömyystilanteissa

- *Parantanut työllistymisen ennustetta. Olen ollut vastoin tahtoani pitkään vailla tyydyttävää ja vakituista työsuhdetta.*
- *Saan harrastuksestani voimia arkeen. Keväällä olin jakson työttömänä ja laulunopiskelu oli asia, joka toi onnistumisen tunteita.*
- *työttömyysjaksoilla erityisesti - mutta muutenkin - tarjonnut virikkeitä ja mahdollisuuden oppia uusia taitoja ja luoda uudenlaisia sosiaalisia verkostoja*

Vapaan sivistystyön opintojen merkitys elämäntulon muutoskohdissa

- *Eläköitymisen ja leskeyden (molemmat 2003) jälkeisen toimeettomuuden ja turhuuden tunteen poistuminen.*
- *leskeksi jäätyäni voin 'uppoutua' uusiin asioihin*
- *jäin leskeksi ja on ollut hyvä kun harrastanut jotain surun keskellä. On ollut pakko saada itsensä lähtemään toisten ihmisten seuraan*

Vapaan sivistystyön opintojen merkitys erotilanteissa

- *Eron jälkeinen henkinen hyvinvointi on parempi kurssin jälkeen. Tiedot ja taidot itseni ja parisuhteiden alalla on lisäntynyt huomattavasti. Sain kurssilta ystäviä ja sosiaalsiin taitoihin se vaikutti paljon.*
- *Se auttoi eron yli ja viettämään täydempää elämää.*

Vapaan sivistystyön opintojen merkitys arjessa yleensä:

- *Olen saanut paljon irti kokoontumisista iloa ja myönteistä ajateltavaa. Hauska ja laajasydäminen ryhmä ovat auttaneet omalla lämmöllään jaksamaan kovissa paineissa.*
- *Henkisesti oppitunnit ovat akkujen latausta, työasiat jäävät pois mielestä. Olen saanut taitoja joita ei ennen ole ollut, en ole osannut tehdä, itsestä on löytynyt luovuutta ja se lisännyt itseluottamustakin. Innostus on kasvanut valtavasti, kun tyhjästä on lähtenyt ja osaa tehdä.*
- *Opiskelu on ollut hyvä ja innostava harrastus ja antanut kaipaamaani henkistä virikettä varsinkin nyt kotiäitinä ollessani, auttanut jaksamaan arjessa.*

Vapaan sivistystyön merkitys ja vaikutukset?

- Tutkimus vapaan sivistystyön piiriin kuuluvien opintojen vaikutuksista ja hyödyistä aikuisten elämässä
 - Mitä opitaan? Minkälaisia vaikutuksia opiskelulla on? Mitä laajempaa hyötyä opinnoista ja oppimisesta on? Opiskelun merkitys aikuisten elämässä yleensä?
 - Vaikutukset ja hyödyt (1) yksilönä, (2) kansalaisena ja (3) työelämän näkökulmasta

Manninen, J. & Luukannel, S. 2008. Omaehtoisen aikuisopiskelun vaikutukset. Vapaan sivistystyön opintojen merkitys ja vaikutukset aikuisten elämässä. Helsinki: VSY.

Vapaan sivistystyön opintoihin osallistuminen

OPISKELUPROSESSIIN LIITTYVÄT HYÖDYT

Yhteisöön kuuluminen, Sosiaalinen vuorovaikutus, Itsensä toteuttaminen ja tekemisen ilo

OPPIMINEN JA OSAAMINEN

Tekeminen ja osaaminen
Kv-kulttuuriosaaminen
Atk-osaaminen
Näkemyksen laajentuminen
Yleissivistys
Itseilmaisutaidot ja luovuus
Tiedonhakutaidot

VÄLITTÖMÄT HYÖDYT

Käytännön hyöty
Oppimisen ilo
Matkailu ja vieraat kulttuurit
Jatko-opinnot
Ajan tasalla pysyminen
Välineellinen hyöty
Uusia virikkeitä
Ajattelutapa & asennemuutos
Uudet verkostot
Tukea työnhakuun

RINNAKKAISVAIKUTUKSET

Itsevarmuus, itsetunto,
itseluottamus
Elämänpiirin laajentuminen
Ystävä- ja tuttavapiiri
Opiskeluhalukkuus
Luottamus omaan osaamiseen
Mielihyvä
Oppimiskyvyn paraneminen
Osaamisen jakaminen
Muiden innostaminen opiskeluun

SEURANNAISVAIKUTUKSET

Henkinen hyvinvointi, Fyysinen hyvinvointi, Elämänsisältö ja -laatu, Työssä jaksaminen, Arjessa jaksaminen, Yhteiskunnallinen osallistuminen

Arjessa ja muutoksissa selviämistä tukevia vaikutuksia tiivistettynä:

- Uusia virikkeitä
- Ajattelutapa & asennemuutos
- Uudet verkostot
- Tukea työnhakuun
- Yhteisöön kuuluminen
- Sosiaalinen vuorovaikutus
- Itsensä toteuttaminen ja tekemisen ilo
- Itsevarmuus, itsetunto, itseluottamus
- Elämänpiirin laajentuminen
- Ystävä- ja tuttavapiiri
- Opiskeluhaluus
- Luottamus omaan osaamiseen
- Henkinen hyvinvointi
- Fyysinen hyvinvointi
- Elämänsisältö ja -laatu
- Työssä jaksaminen
- Arjessa jaksaminen
- Yhteiskunnallinen osallistuminen

"Hienommin koottuna..."

- Vapaa sivistystyö kehittää...
 - Sosiaalista pääomaa (verkostot, luottamus)
 - Inhimillistä pääomaa (osaaminen)
 - Henkistä ja fyysistä hyvinvointia
 - Aktiivisen kansalaisuuden valmiuksia
 - Elinikäisen oppimisen taitoja ja motivaatiota
 - Globalisaatio- ja kansainvälistymisvalmiuksia

Käytännön esimerkki:

Mikä voisi olla vapaan sivistystyön
opintojen anti
työttömyystilanteessa?

*"Harrastaminen jatkuu edelleen
samoilla tai muiden aihepiirien
kursseilla. Harrastukset ovat
poistaneet työttömyyden
aiheuttamaa yksinäisyyttä."*

Työttömyys elämäntilanteena

- "Work is the curse of the working class" (K. Marx)
- Väite: **työttömyys ei ole ongelma**
 - ... mutta sen seuraukset ovat!
- Työttömyyden seurauksia →
 - Palkattomuus/tulotason lasku
 - Tulevaisuudenodotusten hämärtyminen
 - Päivittäisten rutiinien katoaminen
 - Sosiaalisen vuorovaikutuksen ja verkostojen ohentuminen
 - Tavoitteiden hämärtyminen
 - Elämän tarkoituksen hämärtyminen

Mitä aikuisopiskelu voisi tarjota työttömyystilanteessa?

- Työttömyyden seurauksia:

- Palkattomuus/tulotason lasku
- Tulevaisuudenodotusten hämärtyminen
- Päivittäisten rutiinien katoaminen
- Sosiaalisen vuorovaikutuksen ja verkostojen ohentuminen
- Tavoitteiden hämärtyminen
- Elämän tarkoituksen hämärtyminen

- Koulutus tarjoaa:

- Tulevaisuusperspektiivin
- Päivittäisiä rutiineja
- Sosiaalista vuorovaikutusta ja verkostoja
- Uusia tavoitteita
- Sisältöä elämään

Teoreettisempi lopputarkastelu ja
haaste vapaalle sivistystyölle...

Koulutuksen / opiskelun suhde muutokseen?

1. Sopeuttava

- Auttaa sopeutumaan jo tapahtuneisiin muutoksiin
- Esim. "Erotukiryhmä jätetyille"

2. Ennakoiva

- Tulevaan muutokseen valmentava
- Esim. "Elävänä eläkkeelle -valmennus"

3. Muutosta tuottava, kehittävä

- Muutosta aikaansaava koulutus ja oppiminen
- Esim. "Luova lähiyhteisöagentti -valmennus"

Aikuiskoulutuksen ajattelijat ja muutos

- Andragogiikka (Malcolm Knowles)
 - muutostilanteissa koetut akuutit tarpeet aikuisopiskelun lähtökohtana
- Eduard Lindeman, bell hooks
 - Aikuiskasvatus muutosta edistävänä toimintana
- Transformatiivinen oppiminen (Jack Mezirow)
 - Lähtökohtana kriittinen tiedostaminen muutostilanteissa
- Tiedostava ja vapauttava oppiminen (Paolo Freire)
 - Oppiminen ja tiedostaminen → yhteiskunnallinen muutos
- Ekspansiivinen oppiminen (Yrjö Engeström)
 - Muutossykli ja toimintajärjestelmien kehittyminen

Aikuiskasvatuksen tavoitekenttä

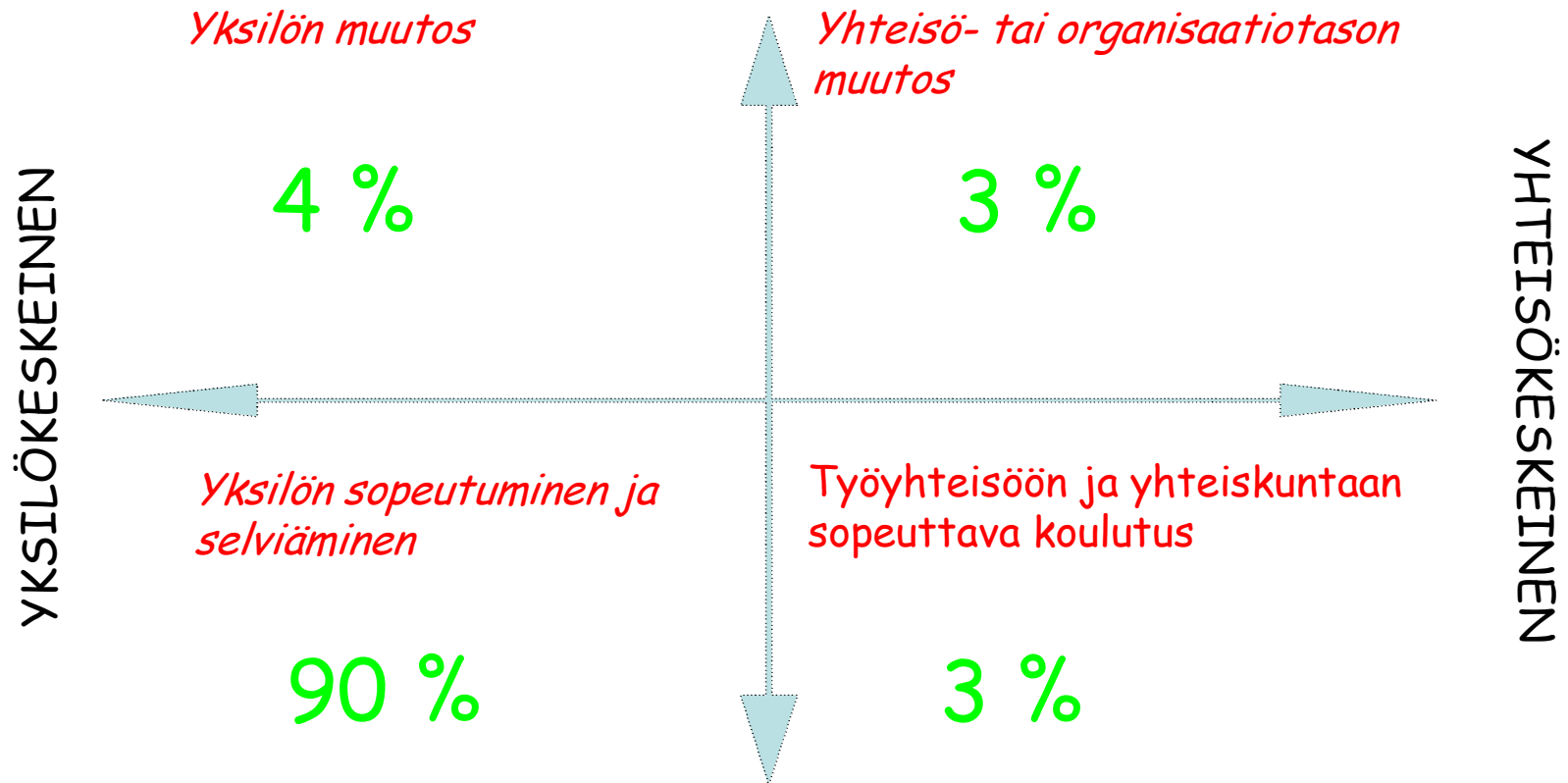
TAVOITTEENA MUUTOS
(Muutosta tukeva oppiminen)

(Sopeuttava oppiminen ja koulutus)
TAVOITTEENA NYKYISEN TILANTEEN SÄILYTTÄMINEN

Vapaan sivistystyön vaikutusten sijoittuminen?

TAVOITTEENA MUUTOS
(Muutosta tukeva oppiminen)

(Sopeuttava oppiminen ja koulutus)

TAVOITTEENA NYKYISEN TILANTEEN SÄILYTTÄMINEN

Kysymyksiä pohdittavaksi ja haaste?

- Onko vapaan sivistystyön rooli yhteiskunnassa yksinomaan sopeuttava?
- Onko sen historiallinen muutosta tuottava rooli kadotettu tai unohdettu?
 - Vrt. kansansivistyksen lähtökohdat (raittiusliike, työväenliike, sivistysliike, kansalaisliike, kansalaisuusliike)
- Pitäisikö yksilö- ja yhteisötason muutosta tuottava ja edistävä rooli palauttaa? Vai onko yhteiskunta jo valmis ja virheetön?

ONNITTELUT

KANSALAIIS- JA TYÖVÄENOPISTOJEN LIITOLLE!

Menestystä myös tuleville vuosikymmenille
arvokkaassa kansansivistystyössä!

